

شناسایی و اولویت‌بندی مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی جمهوری اسلامی ایران در مدیریت بحرانهای غرب آسیا از دیدگاه فرماندهان ارشد آجا در استان کرمان

مهدی ابراهیمی نژاد*

حمید رامیار**

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۶/۰۴/۱۵

تاریخ تأیید مقاله: ۱۳۹۷/۰۳/۰۲

چکیده

هدف پژوهش، شناسایی و اولویت‌بندی مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی جمهوری اسلامی ایران در مدیریت بحرانهای غرب آسیا از دیدگاه فرماندهان ارشد آجا در استان کرمان است. تحقیق از حیث هدف، کاربردی و از حیث روش، توصیفی و از نوع پیمایشی است. جامعه آماری پژوهش، فرماندهان ارشد آجا در استان کرمان که تعداد آنها ۱۵ نفر است. در این پژوهش تمام جامعه آماری مورد بررسی قرار گرفته است. ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه مقایسات زوجی است. به‌منظور اولویت‌بندی مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی، از آزمون علامت - یکی از آزمون‌های فرضیه ناپارامتریک - استفاده شد. در مرحله بعد براساس شاخص‌های شناسایی‌شده و به کمک پرسشنامه تحلیل سلسله مراتبی (AHP) عوامل مؤثر بر ارزش‌گذاری اولویت‌بندی شد. برای پردازش داده‌ها و بررسی فرضیه‌ها از نرم‌افزار آماری SPSS استفاده شده است. در این پژوهش به‌منظور وزندهی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر شناسایی‌شده، از نرم‌افزار Expert Choice استفاده شد. بررسی نتایج نشان می‌دهد هفت مؤلفه مورد نظر بر قدرت و اقتدار نظامی جمهوری اسلامی ایران در مدیریت بحرانهای غرب آسیا تأثیر دارد و بهبود این مؤلفه‌ها موجب افزایش اقتدار و قدرت نظامی جمهوری اسلامی ایران می‌شود. مهمترین مؤلفه، نیروی انسانی متخصص و با ایمان است که دارای وزن کلی ۱۲۴/، و مهمترین معیار نظام فرماندهی مقتدر است.

کلیدواژه‌ها: اقتدار، قدرت، اقتدار نظامی، غرب آسیا.

مقدمه

قدرت و اقتدار نظامی یکی از مهمترین موضوعات امنیت ملی برای کشورها است. ایده قدرتمندی جزء ضروری دولت ایمن است و این فکر باید منسجم و فراگیر و پیونددهنده بخش‌های دیگر باشد (بوزان، ۱۳۸۹: ۱۰۴). کشورها توانایی نظامی خود را به‌خاطر عوامل مختلفی افزایش می‌دهند: مسئله دشواری‌های فراروی مشروعیت سیاسی، اختلافات قومی - مذهبی و تعارض ایدئولوژیک (لی نور، ۱۳۸۳: ۴۴). از طرفی «تجربه نشان داده است ملتی صلح‌جو که در راه خودسازی، سعادت، عزت و آرمان‌های انسانی گام بر می‌دارد باید نیروی دفاع از خود در برابر متجاوزان و زورگویان بین‌المللی را داشته باشد. بنابراین بر اساس این منطق اقتدار نظامی برای ملت و کشور ایران یکی از اهداف بزرگ است» (بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۸۹) که باید با چشم‌انداز وسیع‌تری به آن نگرست. «البته هر جا و هر چیزی که نشانه‌ای از اقتدار ملت در آن وجود دارد، برای دشمن یک آماج و یک هدف حمله است» (بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۸۱). بر این اساس موضوع قدرت و اقتدار بحثی راهبردی و کلان و حائز اهمیت است که نیازمند بازشناسی مفاهیم و تعیین الگو برای تبیین نظری و تصمیم‌گیری عملی است تا بتوان مباحث نظری را به مرحله اجرا درآورد.

موضوع «قدرت و اقتدار نظامی» بخشی مهم از الگوی راهبردی حفظ و توسعه اقتدار ملی است که از مباحث اساسی و مهم‌ترین بخش‌های امنیت و روابط بین‌الملل به‌شمار می‌آید، زیرا به‌عنوان موضوعی سرنوشت‌ساز در مبادلات و مجادلات نقش ایفا می‌کند. این موضوع که با نسبیّت روبه‌رو است، در محیط‌ها و شرایط مختلف از وجوه متمایزی برخوردار است.

تجربه نشان داده است که اقتدار نظامی بر روند امنیت و همکاری‌های بین‌المللی، سیاست، اقتصاد و فناوری تأثیر می‌گذارد و به‌نظر می‌رسد بدون مطالعه و تحلیل و بدون ارائه مفهوم گسترده از اقتدار نظامی قادر نخواهیم بود از امنیت و سیاست درک درستی داشته باشیم تا با مشکلات ناشی از نبود آگاهی روبه‌رو نشویم. درک مفهوم و تعریف قدرت و اقتدار نظامی، ویژگی‌های اقتدار نظامی، مؤلفه‌های مؤثر در حفظ و توسعه اقتدار

نظامی و پاسخ به این سؤال که چه چیزی سبب می‌شود برخی از کشورها از نظر اقتدار و قدرت نظامی قوی‌تر از سایر کشورها باشند، ضمن اینکه می‌تواند به ارائه نظریه علمی منجر شود، می‌تواند آنها را در جهت‌گیری و انتخاب سیاست سنجدیده و آینده‌نگرانه هدایت کند تا در این زمینه دچار هیچ‌گونه لغزشی نشوند و بتوانند چاشنی دقت را در بررسی مسائل افزایش دهند.

بدون تردید اقدامات دولت‌ها در حفظ و توسعه اقتدار بر اساس مبانی بومی و دارای ویژگی‌های اختصاصی و منحصر به فرد همان جامعه است؛ در جمهوری اسلامی ایران که از آرمان‌ها، اهداف و محیط امنیتی متفاوتی نسبت به سایر کشورها برخوردار است بحث پیرامون اقتدار ملی و قدرت نظامی یک بحث خاص محسوب می‌شود و وضعیت آن در آرای اندیشمندان، نخبگان و رهبران مورد توجه قرار می‌گیرد. این مهم، شاه‌بیت علاج دردهای این ملت در کسب اقتدار معرفی شده است (پیام مقام معظم رهبری به مناسبت آغاز سال، ۱۳۸۷) و «افزایش اقتدار دفاعی و امنیتی و انتظامی به‌منظور بازدارندگی و پاسخگویی مؤثر به تهدیدها، و تأمین منافع ملی و امنیت عمومی، و پشتیبانی از سیاست خارجی و گسترش صلح و ثبات و امنیت در منطقه با بهره‌گیری از همه امکانات»^۱ در برنامه‌های دولت قرار دارد. این دو نکته از یک‌سو بر این مهم تأکید دارد که اقتدار کنونی نظام با جامعه آرمانی و سطح مطلوب فاصله دارد و از طرف دیگر در تغییر و تحولات پرشتاب عصر اطلاعات و ارتباطات، موضوع اقتدار برای جمهوری اسلامی ایران از اهمیت و موضوعیت بیشتری برخوردار است چرا که جمهوری اسلامی با محیطی آکنده از رقابت، ناامنی و فناوری با چالش‌ها و مسائل بزرگ و شیطنتهای نامحرمان روبه‌رو است و برای رسیدن به آرمان‌های سند چشم‌انداز یعنی مردم‌سالاری دینی، رقابتی کردن راهبرد اقتصادی، رشد مؤثر در مسیر توسعه پایدار، فراهم‌سازی شرایط امنیت برای سرمایه‌های اجتماعی، معنوی و مادی، توسعه دانش و دانایی محوری، تعامل سازنده و مؤثر با قدرت‌های منطقه‌ای و بین‌المللی، توسعه هویت اسلامی و انقلابی و الهام‌بخش‌بودن در

۱. پیام مقام معظم رهبری به ریاست محترم جمهوری درخصوص سیاستهای کلی برنامه پنجساله سوم

جهان اسلام، ظلم‌ستیزی، و مؤثر بودن در روابط بین‌الملل نیازمند تلاش‌های خردمندانه به‌منظور دستیابی به سطح برتری از اقتدار ملی است که در صحنه رقابت‌ها و سیاست‌ها اساسی‌ترین نقش را دارد. به‌همین ترتیب جمهوری اسلامی برای تأمین منافع و اعتلای ارزش‌های خود و اثرگذاری در معادلات جهانی به «قدرت نظامی» که از شاخه‌های «قدرت دفاعی - امنیتی» و از ابعاد اساسی اقتدار ملی است، نیازمند است، تا به‌صورت موشکافانه‌تری مسائل را بررسی کند و به نتایج مطلوب‌تری دست یابد.

اهداف اصلی این تحقیق عبارت است از:

۱. شناسایی میزان تأثیر شناسایی مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی جمهوری اسلامی ایران در منطقه غرب آسیا
۲. اولویت‌بندی مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی جمهوری اسلامی ایران در منطقه غرب آسیا

فرضیه‌های پژوهش

۱. نظام فرماندهی مقتدر از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی است.
۲. پرورش حرفه‌ای و تربیت نظامی از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی است.
۳. نظام انضباطی مناسب از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی است.
۴. محبت، تعاون، همکاری و هم‌افزایی نیروهای مسلح از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی است.
۵. خودکفایی نظامی از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی است.
۶. منابع انسانی و نیروهای ذخیره از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی است.
۷. تجربه دفاع مقدس از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی است.

آزمون فرضیه‌های پژوهش

آزمون آماری، قانون یا دستوری است که بر طبق آن بر اساس مشاهدات انجام‌شده تصمیم به رد یا قبول فرضیه موردنظر گرفته می‌شود. از آن‌جا که انتخاب نادرست آزمون آماری موجب خدشه‌دار شدن نتایج پژوهش می‌شود، ابتدا آزمون کولموگراف - اسمیرنوف به‌منظور بررسی قانون توزیع داده‌ها اجرا شد. باتوجه‌به یافته‌های این آزمون

مبنی بر نرمال نبودن توزیع داده‌ها (آزاد توزیع) و همچنین توصیفی بودن فرضیه‌ها، به منظور آزمون فرضیه‌های پژوهش از آزمون کای دو یک‌بعدی^۱ یا خی دو، استفاده شد. این آزمون یک آزمون ناپارامتری است که در آن بر مبنای فراوانی (تعداد) مشاهده شده و فراوانی مورد انتظار به بررسی یک متغیر در جامعه پرداخته می‌شود. لازم به ذکر است از آنجاکه در این آزمون هدف بررسی یک متغیر است، از آن برای بررسی فرضیه‌های توصیفی استفاده می‌شود.

از آنجا که فرضیه‌های این پژوهش مبتنی بر بررسی مؤثر بودن مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی جمهوری اسلامی ایران در مدیریت بحران‌های غرب آسیا از دیدگاه فرماندهان ارشد آجا در استان کرمان است؛ ابتدا تصور می‌شود که فراوانی هر یک از عوامل در سطوح مختلف تأثیر یعنی زیاد، تاحدودی و کم، با هم مساوی هستند. سپس توزیع این داده‌ها با فراوانی (تعداد) حقیقی و مشاهده شده مقایسه می‌شود و این فرضیه را مورد آزمون قرار می‌دهد که آیا بین توزیع فراوانی مشاهده شده و فراوانی مورد انتظار تفاوت معنی دار وجود دارد یا خیر. حال اگر تفاوت بین این فراوانی‌ها در سطوح مختلف نتیجه گرفته شود، با مقایسه این تفاوت بین سطوح، می‌توان قضاوت کرد که میزان تأثیر در کدام یک از سطوح بیشتر است.

در آزمون کای دو یک‌بعدی، چنانچه سطح معنی‌داری کمتر از میزان خطا باشد، وجود تفاوت بین توزیع فراوانی مشاهده شده و مورد انتظار استنباط می‌شود. باتوجه به اینکه در این پژوهش سطح خطای ۵ درصد در نظر گرفته شده است، برای رسیدن به این نتیجه باید سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ باشد.

فرضیه اول: "نظام فرماندهی مقتدر از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی است."

فرضیه H0: نظام فرماندهی مقتدر از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی نیست.

فرضیه H1: نظام فرماندهی مقتدر از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی است.

به منظور بررسی و آزمون دو فرضیه H0 و H1، از داده‌های بدست آمده از پرسشنامه و نرم افزار SPSS استفاده شد. نتایج حاصل از این آزمون به صورت زیر و در قالب جدول ۱ ارائه شده است.

1 - Chi-square one dimension

جدول ۱: نتایج آزمون کای دو در مورد عامل نظام فرماندهی مقتدر

عامل نظام فرماندهی مقتدر	
آماره آزمون کای دو	۳۱/۰
df	۵
سطح معنی داری	۰/۰۰۰

باتوجه به یافته‌های جدول مشاهده می‌شود که پس از محاسبه فراوانی‌های مورد انتظار و مقایسه آنها با فراوانی‌های مشاهده‌شده، آماره آزمون عدد ۳۱ است. هم‌چنین به دلیل اینکه سطح معنی داری به دست آمده برابر مقدار ۰/۰۰۰ است و این مقدار، از سطح خطای آزمون ($\alpha = ۰/۰۵$) کوچکتر است، بنابراین فرض H_0 رد شده و فرضیه H_1 تأیید می‌شود. در نتیجه نظام فرماندهی مقتدر از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی است.

فرضیه دوم: "پرورش حرفه‌ای و تربیت نظامی از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی است."

فرضیه H_0 : پرورش حرفه‌ای و تربیت نظامی از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی نیست.

فرضیه H_1 : پرورش حرفه‌ای و تربیت نظامی از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی است. به منظور بررسی و آزمون دو فرضیه H_0 و H_1 ، از داده‌های به دست آمده از پرسشنامه و نرم‌افزار SPSS استفاده شد. نتایج حاصل از این آزمون به صورت زیر و در قالب جدول ۲ استخراج شد.

جدول ۲: آزمون کای دو در مورد عامل پرورش حرفه‌ای و تربیت نظامی

عامل پرورش حرفه‌ای و تربیت نظامی	
آماره آزمون کای دو	۷۳/۸۷۵
df	۸
سطح معنی داری	۰/۰۰۰

باتوجه به یافته‌های جدول مشاهده می‌شود که پس از محاسبه فراوانی‌های مورد انتظار و مقایسه آنها با فراوانی‌های مشاهده‌شده، آماره آزمون عدد ۷۳/۸۷۵ است. هم‌چنین

به دلیل اینکه سطح معنی‌داری به دست آمده برابر مقدار $0/000$ است و این مقدار از سطح خطای آزمون ($\alpha = 0/05$) کوچکتر است، بنابراین فرض H_0 رد شده و فرضیه H_1 تأیید می‌شود. در نتیجه پرورش حرفه‌ای و تربیت نظامی از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی است.

فرضیه سوم: "نظام انضباطی مناسب از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی است." فرضیه H_0 : نظام انضباطی مناسب از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی نیست. فرضیه H_1 : نظام انضباطی مناسب از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی است. به منظور بررسی و آزمون دو فرضیه H_0 و H_1 ، از داده‌های به دست آمده از پرسشنامه و نرم‌افزار SPSS استفاده شد. نتایج حاصل از این آزمون به صورت زیر و در قالب جدول ۳ استخراج شد.

جدول ۳: نتایج آزمون کای‌دو در مورد عامل نظام انضباطی مناسب

عامل نظام انضباطی مناسب	
آماره آزمون کای‌دو	۱۸/۶۶۷
df	۴
سطح معنی‌داری	۰/۰۰۱

باتوجه به یافته‌های جدول مشاهده می‌شود که پس از محاسبه فراوانی‌های مورد انتظار و مقایسه آن‌ها با فراوانی‌های مشاهده شده، آماره آزمون عدد $18/667$ است. به دلیل اینکه سطح معنی‌داری به دست آمده برابر مقدار $0/001$ است و این مقدار از سطح خطای آزمون ($\alpha = 0/05$) کوچکتر است، فرض H_0 رد شده و فرضیه H_1 تأیید می‌شود. در نتیجه نظام انضباطی مناسب از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی است.

فرضیه چهارم: "محبت، تعاون، همکاری و هم‌افزایی نیروهای مسلح از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی است."

فرضیه H_0 : محبت، تعاون، همکاری و هم‌افزایی نیروهای مسلح از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی نیست.

فرضیه H_1 : محبت، تعاون، همکاری و هم‌افزایی نیروهای مسلح از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی است.

به‌منظور بررسی و آزمون دو فرضیه H_0 و H_1 ، از داده‌های به‌دست آمده از پرسشنامه و نرم‌افزار SPSS استفاده شد. نتایج حاصل از این آزمون به‌صورت زیر و در قالب جدول ۴ ارائه شده است.

جدول ۴: نتایج آزمون کای‌دو در مورد عامل محبت، تعاون، همکاری و هم‌افزایی نیروهای مسلح

عامل محبت، تعاون، همکاری و هم‌افزایی نیروهای مسلح	
آماره آزمون کای‌دو	۲۹/۰
df	۵
سطح معنی‌داری	۰/۰۰۰

باتوجه به یافته‌های جدول مشاهده می‌شود که پس از محاسبه فراوانی‌های مورد انتظار و مقایسه آن‌ها با فراوانی‌های مشاهده شده، آماره آزمون عدد ۲۹ است. به‌دلیل اینکه سطح معنی‌داری به‌دست آمده برابر مقدار ۰/۰۰۰ است و این مقدار از سطح خطای آزمون ($\alpha = ۰/۰۵$) کوچکتر است، فرض H_0 رد شده و فرضیه H_1 تأیید می‌شود. در نتیجه محبت، تعاون، همکاری و هم‌افزایی نیروهای مسلح از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی است.

فرضیه پنجم: "خودکفایی نظامی از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی است."

فرضیه H_0 : خودکفایی نظامی از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی نیست.

فرضیه H_1 : خودکفایی نظامی از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی است.

به‌منظور بررسی و آزمون دو فرضیه H_0 و H_1 ، از داده‌های به‌دست آمده از پرسشنامه و نرم‌افزار SPSS استفاده شد. نتایج حاصل از این آزمون به‌صورت زیر و در قالب جدول ۵ استخراج شد.

جدول ۵: آزمون کای‌دو در مورد عامل خودکفایی نظامی

عامل خودکفایی نظامی	
آماره آزمون کای‌دو	۳۶/۸۷۵
df	۴
سطح معنی‌داری	۰/۰۰۰

باتوجه به یافته‌های جدول مشاهده می‌شود که پس از محاسبه فراوانی‌های مورد انتظار و مقایسه آن‌ها با فراوانی‌های مشاهده شده، آماره آزمون عدد $36/875$ است. هم‌چنین به دلیل اینکه سطح معنی‌داری بدست آمده برابر مقدار $0/000$ است و این مقدار از سطح خطای آزمون ($\alpha = 0/05$) کوچکتر است، فرض H_0 رد شده و فرضیه H_1 تأیید می‌شود. در نتیجه، خودکفایی نظامی از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی است.

فرضیه ششم: "منابع انسانی و نیروهای ذخیره از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی است."

فرضیه H_0 : منابع انسانی و نیروهای ذخیره از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی نیست.
فرضیه H_1 : منابع انسانی و نیروهای ذخیره از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی است.
به منظور بررسی و آزمون دو فرضیه H_0 و H_1 ، از داده‌های بدست آمده از پرسشنامه و نرم‌افزار SPSS استفاده شد. نتایج حاصل از این آزمون به صورت زیر و در قالب جدول ۶ استخراج شد.

جدول ۶: نتایج آزمون کای‌دو در مورد عامل منابع انسانی و نیروهای ذخیره

عامل منابع انسانی و نیروهای ذخیره	
آماره آزمون کای‌دو	۱۶/۸۸۸
df	۵
سطح معنی‌داری	۰/۰۰۱

باتوجه به یافته‌های جدول مشاهده می‌شود که پس از محاسبه فراوانی‌های مورد انتظار و مقایسه آن‌ها با فراوانی‌های مشاهده شده، آماره آزمون عدد $16/888$ است. هم‌چنین به دلیل اینکه سطح معنی‌داری بدست آمده برابر مقدار $0/001$ است و این مقدار از سطح خطای آزمون ($\alpha = 0/05$) کوچکتر است، فرض H_0 رد شده و فرضیه H_1 تأیید می‌شود. در نتیجه منابع انسانی و نیروهای ذخیره از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی است.
فرضیه هفتم: "تجربه دفاع مقدس از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی است."
فرضیه H_0 : تجربه دفاع مقدس از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی نیست.

فرضیه H1: تجربه دفاع مقدس از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی است. به‌منظور بررسی و آزمون دو فرضیه H0 و H1، از داده‌های بدست آمده از پرسشنامه و نرم‌افزار SPSS استفاده شد. یافته‌های حاصل از این آزمون به‌صورت زیر و در قالب جدول ۷ ارائه شده است.

جدول ۷: نتایج آزمون کای دو در مورد عامل تجربه دفاع مقدس

عامل تجربه دفاع مقدس	
آماره آزمون کای دو	۱۹/۵۳۱
df	۵
سطح معنی داری	۰/۰۰۰

باتوجه به یافته‌های جدول مشاهده می‌شود که پس از محاسبه فراوانی‌های مورد انتظار و مقایسه آن‌ها با فراوانی‌های مشاهده شده، آماره آزمون عدد ۱۹/۵۳۱ است. به‌دلیل اینکه سطح معنی داری به‌دست آمده برابر مقدار ۰/۰۰۰ است و این مقدار از سطح خطای آزمون ($\alpha = ۰/۰۵$) کوچکتر است، فرض H0 رد شده و فرضیه H1 تأیید می‌شود. در نتیجه تجربه دفاع مقدس از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی است.

نتیجه کلی آزمون فرضیه‌های تحقیق

باتوجه به یافته‌های حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش، نتیجه کلی پذیرش یا عدم پذیرش فرضیه‌های تحقیق از طریق جدول ۸ نشان داده شده است.

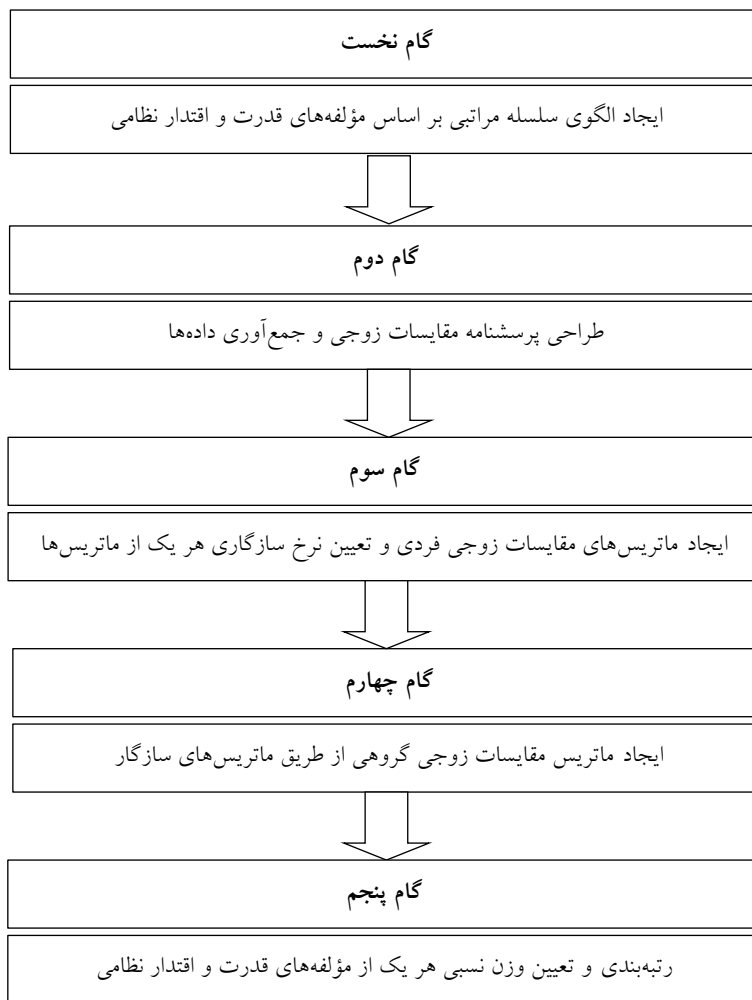
جدول ۸: نتیجه آزمون فرضیه‌های پژوهش

ردیف	عنوان فرضیه‌های تحقیق	وضعیت	
		پذیرش	عدم پذیرش
۱	نظام فرماندهی مقتدر از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی است.	*	
۲	پرورش حرفه‌ای و تربیت نظامی از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی است.	*	
۳	نظام انضباطی مناسب از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی است.	*	
۴	محبت، تعاون، همکاری و هم‌افزایی نیروهای مسلح از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی است.	*	
۵	خودکفایی نظامی از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی است.	*	
۶	منابع انسانی و نیروهای ذخیره از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی است.	*	
۷	تجربه دفاع مقدس از مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی است.	*	
	جمع	۷	۰

رتبه‌بندی مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی جمهوری اسلامی ایران

پس از آزمون فرضیه‌ها و تحقق هدف نخست پژوهش مبنی بر شناسایی و تعیین عوامل مؤثر بر قدرت و اقتدار نظامی جمهوری اسلامی ایران، در این بخش هدف دوم پژوهش درخصوص رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر قدرت و اقتدار نظامی جمهوری اسلامی ایران مورد بررسی قرار می‌گیرد. به‌منظور رتبه‌بندی و تعیین درجه اهمیت عوامل شناسایی شده، از روش فرایند تحلیل سلسله مراتبی^۱ استفاده شده است. به‌این‌منظور گام‌های اجرایی مطابق شکل ۲ برای جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها و در نهایت تعیین رتبه‌ها طی می‌شود.

1 - Analytic Hierarchy Process (AHP)

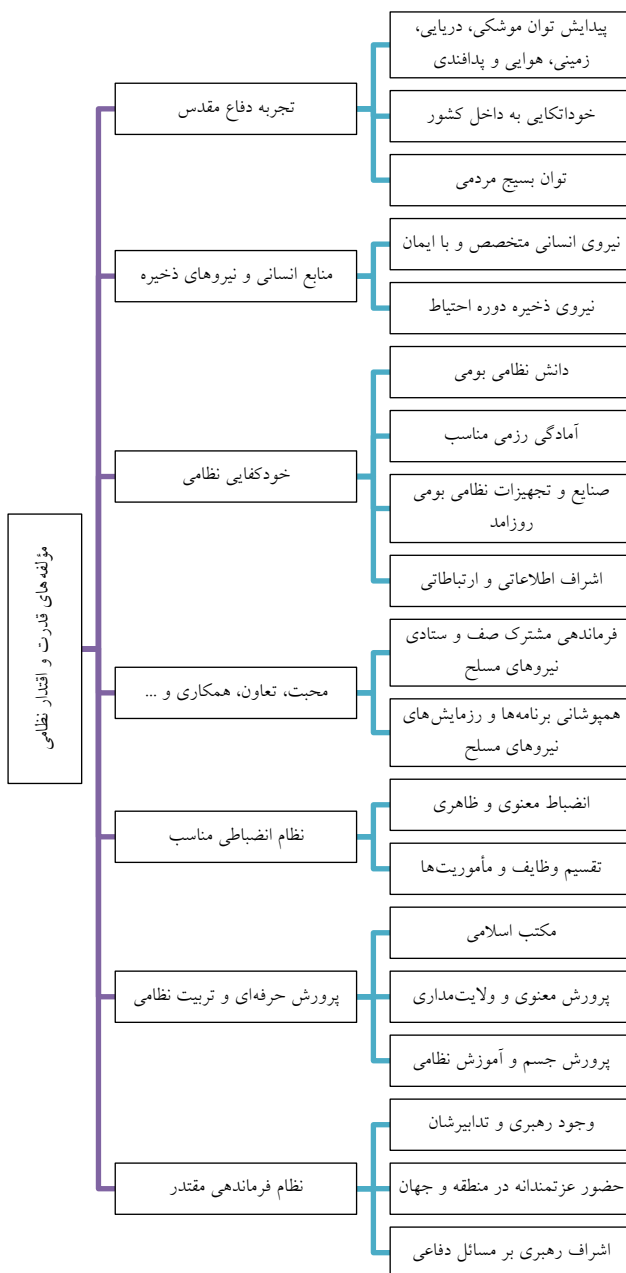

شکل ۲: مراحل اجرایی رتبه‌بندی و تعیین اهمیت نسبی مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی

تعیین الگوی تحلیلی بر اساس عوامل تعیین‌شده

در گام نخست، الگوی سلسله‌مراتبی مورد نیاز برای فرایند تحلیل سلسله‌مراتبی براساس ۱۹ عامل تأییدشده در بخش قبل مطابق شکل ۳ ایجاد شد. همانگونه که مشاهده می‌شود در این الگو، سه نوع لایه به‌صورت سلسله‌مراتبی وجود دارد. لایه یا سطح اول،

گره هدف نامیده می‌شود که تنها یک بار ظاهر شده و در بالاترین سطح درخت قرار گرفته است. گره هدف "اولویت‌بندی مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی جمهوری اسلامی ایران" است. گره‌های سطح دوم، ضمن اینکه گزینه‌های تصمیم برای سطح اول هستند، معیارهای تصمیم‌گیری سطح سوم نیز محسوب می‌شوند. در نهایت گره‌های سطح سوم، گزینه‌های تصمیم‌گیری برای سطح دوم را نشان می‌دهند. چگونگی اتصال گره‌ها در درخت به این صورت است که هر گره سطح بالاتر به تمام گره‌های سطح پایین‌تر خود که به نحوی مربوط به موضوع گره سطح بالاتر می‌شود، متصل شده است. لازم به ذکر است که تعیین و نامگذاری معیارهای سطح دوم و تخصیص عوامل به این معیارها بر اساس الگوی مفهومی پژوهش است.

شکل ۳: الگوی فرایند سلسله مراتبی

ایجاد ماتریس‌های مقایسات زوجی فردی

در این مرحله، هر یک از عوامل زیرمجموعه گره‌های سطح دوم با یکدیگر و به‌صورت زوجی توسط هر یک از فرماندهان به‌صورت انفرادی مقایسه شد. این مقایسه به‌منظور تعیین اهمیت نسبی عوامل اجرا شد. لازم به‌ذکر است داده‌های لازم برای تشکیل ماتریس‌ها از طریق مطالعه پرسشنامه‌های توزیع‌شده بین فرماندهان آجا گردآوری شده است. این پرسشنامه‌ها در هفت بخش مقایسات زوجی معیارها ایجاد شده است. در این پژوهش به‌منظور افزایش دقت و صحت نتایج از نرم‌افزار Expert Choice 11 برای تشکیل ماتریس‌ها و محاسبه نرخ سازگاری استفاده شده است. جدول‌های ذیل ماتریس‌های مقایسه زوجی را بر اساس داده‌های به‌دست‌آمده نشان می‌دهد.

جدول ۹: ماتریس مقایسه زوجی عوامل معیار نظام فرماندهی مقتدر

عوامل معیار اول	زیر معیار یک	زیر معیار دوم	زیر معیار سوم
زیر معیار یک	۱	۱/۰۰	۰/۵۰
زیر معیار دوم	۱/۰۰	۱	۱/۰۰
زیر معیار سوم	۲/۰۰	۱/۰۰	۱

جدول ۱۰: ماتریس مقایسه زوجی معیار پرورش حرفه‌ای و تربیت نظامی

عوامل معیار دوم	زیر معیار یک	زیر معیار دوم	زیر معیار سوم
زیر معیار یک	۱	۰/۱۷	۰/۳۳
زیر معیار دوم	۶/۰۰	۱	۴/۰۰
زیر معیار سوم	۳/۰۰	۰/۲۵	۱

جدول ۱۱: ماتریس مقایسه زوجی معیار نظام انضباطی مناسب

معیار سوم	زیر معیار یک	زیر معیار دو
زیر معیار یک	۱	۵/۰۰
زیر معیار دو	۳/۵	۱

جدول ۱۲: ماتریس مقایسه زوجی معیار محبت، تعاون، همکاری و هم افزایی نیروهای مسلح

معیار چهارم	زیر معیار یک	زیر معیار دو
زیر معیار یک	۱	۳/۰۰
زیر معیار دو	۴/۰۰	۱

جدول ۱۳: ماتریس مقایسه زوجی معیار خودکفایی نظامی

معیار پنجم	زیر معیار یک	زیر معیار دوم	زیر معیار سوم	زیر معیار چهارم
زیر معیار یک	۱	۰/۱۷	۱/۰۰	۰/۲۵
زیر معیار دوم	۶/۰۰	۱	۶/۰۰	۲/۰۰
زیر معیار سوم	۱/۰۰	۰/۱۷	۱	۰/۲۵
زیر معیار چهارم	۴/۰۰	۰/۵۰	۴/۰۰	۱

جدول ۱۴: ماتریس مقایسه زوجی معیار منابع انسانی و نیروهای ذخیره

معیار ششم	زیر معیار یک	زیر معیار دو
زیر معیار یک	۱	۵/۰۰
زیر معیار دو	۰/۲۸	۱

جدول ۱۵: ماتریس مقایسه زوجی معیار تجربه دفاع مقدس

معیار هفتم	زیر معیار یک	زیر معیار دو	زیر معیار سه
زیر معیار یک	۱	۶/۰۰	۲/۱۱
زیر معیار دو	۰/۱۷	۱	۰/۴۵
زیر معیار سه	۰/۵۵	۳/۵	۱

جدول ۱۶: ماتریس مقایسه زوجی لایه معیارها

لایه معیارها	معیار یک	معیار دو	معیار سه	معیار چهار	معیار پنج	معیار شش	معیار هفت
معیار یک	۱	۰/۲۰	۰/۱۷	۰/۳۳	۰/۲۵	۰/۳۳	۰/۴۰
معیار دو	۵/۰۰	۱	۲/۰۰	۳/۰۰	۲/۰۰	۲/۰۰	۲/۰۰
معیار سه	۶/۰۰	۰/۵۰	۱	۲/۰۰	۱/۰۰	۳/۰۰	۱/۰۰
معیار چهار	۴/۰۰	۰/۳۳	۱/۰۰	۱	۰/۲۵	۱/۰۰	۱/۵۰
معیار پنج	۴/۰۰	۰/۲۵	۰/۵۰	۱/۰۰	۱	۰/۲۵	۰/۳۳
معیار شش	۳/۰۰	۰/۴۵	۱/۰۰	۲/۰۰	۰/۵۰	۱	۲/۰۰
معیار هفت	۶/۰۰	۰/۵۰	۱/۵۰	۳/۰۰	۱/۰۰	۲/۰۰	۱

ایجاد ماتریس مقایسات زوجی گروهی

در این مرحله به منظور ایجاد ماتریس مقایسات زوجی از روش قضاوت شخصی استفاده شده است. در این روش قضاوت‌های فردی خبرگان با استفاده از میانگین هندسی آنها به قضاوت گروهی برای هر مقایسه زوجی تبدیل می‌گردد. اکزل و ساعتی^۱ نشان داده‌اند که میانگین هندسی بهترین روش برای تلفیق قضاوت‌ها در فرایند تحلیل سلسله مراتبی گروهی است (قدسی‌پور، ۱۳۸۷). استخراج ماتریس‌های مقایسات زوجی گروهی طی دو مرحله انجام می‌گیرد.

الف) محاسبه نرخ سازگاری هر یک از ماتریس‌های مقایسات زوجی فردی و حذف ماتریس‌های ناسازگار

ب) ترکیب ماتریس‌های مقایسات زوجی فردی سازگار

محاسبه نرخ سازگاری ماتریس‌های مقایسات زوجی فردی

در این مرحله به منظور محاسبه نرخ سازگاری ماتریس‌های مقایسات زوجی فردی از نرم‌افزار Expert Choice استفاده شده است. در این پژوهش محدوده قابل قبول ناسازگاری از ۰/۱ کمتر است و بر این اساس اگر ناسازگاری تصمیم از ۰/۱ بیشتر باشد ماتریس موردنظر ناسازگار شناخته شده و از محاسبات تشکیل ماتریس‌های مقایسات زوجی گروهی حذف می‌شود.

مقایسات زوجی گروهی عوامل معیار اول

جدول ۱۷: ماتریس مقایسه زوجی گروهی عوامل معیار اول

معیار اول	زیر معیار یک	زیر معیار دوم	زیر معیار سوم
زیر معیار یک	۱	۰/۸۱	۰/۸۳
زیر معیار دوم	۱/۲۳	۱	۱/۴۵
زیر معیار سوم	۱/۲۱	۰/۶۹	۱

مقایسات زوجی گروهی عوامل معیار دوم

جدول ۱۸: ماتریس مقایسه زوجی گروهی عوامل معیار دوم

معیار دوم	زیر معیار یک	زیر معیار دوم	زیر معیار سوم
زیر معیار یک	۱	۰/۴۶	۰/۸۴
زیر معیار دوم	۲/۱۶	۱	۱/۲۱
زیر معیار سوم	۱/۱۹	۰/۸۳	۱

مقایسات زوجی گروهی عوامل معیار سوم

جدول ۱۹: ماتریس مقایسه زوجی گروهی عوامل معیار سوم

معیار سوم	زیر معیار یک	زیر معیار دوم
زیر معیار یک	۱	۰/۴۶
زیر معیار دوم	۲/۱۶	۱

مقایسات زوجی گروهی عوامل معیار چهارم

جدول ۲۰: ماتریس مقایسات زوجی گروهی عوامل معیار چهارم

معیار چهارم	زیر معیار یک	زیر معیار دوم
زیر معیار یک	۱	۰/۵۵
زیر معیار دوم	۳/۲۷	۱

مقایسات زوجی گروهی عوامل معیار پنجم

جدول ۲۱: ماتریس مقایسه زوجی گروهی عوامل معیار پنجم

معیار پنجم	زیر معیار یک	زیر معیار دوم	زیر معیار سوم	زیر معیار چهارم
زیر معیار یک	۱	۰/۸۱	۰/۸۳	۳/۲۴
زیر معیار دوم	۱/۲۳	۱	۱/۴۵	۳/۶۹
زیر معیار سوم	۱/۲۱	۰/۶۹	۱	۳/۷۶
زیر معیار چهارم	۰/۳۱	۰/۲۷	۳/۷۶	۱

مقایسات زوجی گروهی عوامل معیار ششم

جدول ۲۲: ماتریس مقایسه زوجی گروهی عوامل معیار ششم

معیار چهارم	زیر معیار یک	زیر معیار دوم
زیر معیار یک	۱	۱/۰۰
زیر معیار دوم	۱/۰۰	۱

مقایسات زوجی گروهی عوامل معیار هفتم

جدول ۲۳: ماتریس مقایسه زوجی گروهی عوامل معیار هفتم

معیار چهارم	زیر معیار یک	زیر معیار دوم
زیر معیار یک	۱	۰/۵۰
زیر معیار دوم	۲/۹۹	۱

مقایسات زوجی لایه معیارها

جدول ۲۴: ماتریس مقایسه زوجی گروهی لایه معیارها

معیار شش	معیار پنج	معیار چهار	معیار سه	معیار دو	معیار یک	لایه معیارها
۲/۰۰	۱/۹۰	۱/۷۷	۲/۵۰	۲/۰۰	۱	معیار یک
۲/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۶۹	۲/۶۲	۱	معیار دو
۰/۵۵	۰/۳۹	۰/۹۵	۱/۰۰	۱	۰/۳۸	معیار سه
۱/۰۰	۱/۲۵	۱/۳۸	۱	۱/۰۰	۰/۲۵	معیار چهار
۰/۵۰	۰/۶۰	۱	۰/۴۱	۰/۷۸	۰/۳۶	معیار پنج
۱/۰۰	۱	۰/۹۰	۰/۸۸	۰/۸۰	۰/۳۳	معیار شش
۱	۱/۰۰	۱/۰۰	۰/۸۸۰	۰/۸۸	۰/۴۴	معیار هفت

تعیین اهمیت نسبی عوامل

در این مرحله، پس از ورود ماتریس‌های مقایسات زوجی گروهی هر یک از معیارها در نرم‌افزار، وزن هر یک از عوامل محاسبه گردید.

وزن مطلق مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نظامی جمهوری اسلامی ایران

در این مرحله، براساس وزن‌های نسبی هر یک از عوامل به تعیین اهمیت عوامل در

مقایسه با یکدیگر می‌پردازیم. برای این منظور وزن هر یک از معیارهای هفتگانه را در وزن نسبی هر یک از عوامل ضرب می‌کنیم. نتیجه محاسبات، تعیین اهمیت نسبی تمامی عوامل مؤثر در مقایسه با یکدیگر است.

جدول ۲۵: وزن معیارها و زیرمعیارها

وزن کلی	وزن عامل	عنوان عامل	وزن معیار	عنوان معیار
۰/۰۹۲۴	۰/۳۵۰	وجود رهبری و تدابیرشان (۱)	۰/۲۶۴	نظام فرماندهی مقتدر
۰/۰۸۳۴	۰/۳۱۶	حضور عزتمندانه در منطقه و جهان (۲)		
۰/۰۸۸۱	۰/۰۳۳۴	اشراف رهبری بر مسائل دفاعی (۳)		
۰/۰۲۵۴	۰/۲۴۲	مکتب اسلامی (اقامه حق و نفی باطل) (۴)	۰/۱۰۵	پرورش حرفه‌ای و تربیت نظامی
۰/۰۳۸۶	۰/۳۶۸	پرورش معنوی و ولایت‌مداری (۵)		
۰/۰۴۰۹	۰/۳۹۰	پرورش جسم و آموزش نظامی (۶)		
۰/۰۳۸۲	۰/۳۹	انضباط معنوی و ظاهری (۷)	۰/۰۹۸	نظام انضباطی مناسب
۰/۰۵۹۷	۰/۶۱	تقسیم وظایف و مأموریت‌ها (۸)		
۰/۰۵۱۹	۰/۵۹	فرماندهی مشترک صف و ستادی نیروهای مسلح (۹)	۰/۰۸۸	محبت، تعاون، همکاری و هم‌افزایی نیروهای مسلح
۰/۰۳۶۰	۰/۴۱	هم‌پوشانی برنامه‌ها و رزمایش‌های نیروهای مسلح (۱۰)		
۰/۰۲۸۴	۰/۲۱۲	دانش نظامی بومی (۱۱)	۰/۱۳۴	خودکفایی نظامی
۰/۰۳۰۸	۰/۲۳۰	آمادگی رزمی مناسب (قدرت آتش، تحرک، تجهیزات، کادر مجرب و...) (۱۲)		
۰/۰۳۴۸	۰/۲۶۰	صنایع و تجهیزات نظامی بومی و به روز (۱۳)		
۰/۰۳۹۹	۰/۲۹۸	اشراف اطلاعاتی و ارتباطاتی (۱۴)		
۰/۱۲۴	۰/۷۳	نیروی انسانی متخصص و با ایمان (۱۵)	۰/۱۷۰	منابع انسانی و نیروهای ذخیره
۰/۰۴۵۹	۰/۲۷	نیروی ذخیره دوره احتیاط (۱۶)		
۰/۰۶۰۷	۰/۴۳۱	پیدایش توان موشکی، دریایی، زمینی، هوایی و پدافندی (۱۷)	۰/۱۴۱	تجربه دفاع مقدس
۰/۰۵۵۶	۰/۳۹۵	خود اتمکابی به داخل کشور (۱۸)		
۰/۰۲۴۵	۰/۱۷۴	توان بسیج مردمی (۱۹)		

جدول ۲۶: اولویت‌بندی اهمیت معیارها

رتبه معیار	وزن معیار	معیار
۱	۰/۲۶۴	نظام فرماندهی مقتدر
۲	۰/۱۷۰	منابع انسانی و نیروهای ذخیره
۳	۰/۱۴۱	تجربه دفاع مقدس
۴	۰/۱۳۴	خودکفایی نظامی
۵	۰/۱۰۵	پرورش حرفه‌ای و تربیت نظامی
۶	۰/۰۹۸	نظام انضباطی مناسب
۷	۰/۰۸۸	محبت، تعاون، همکاری و هم‌افزایی نیروهای مسلح

جدول ۲۷: اهمیت نسبی مؤلفه‌های قدرت و اقتدار جمهوری اسلامی ایران در مدیریت بحران‌های غرب آسیا

رتبه در کل	وزن	عنوان عامل
۱	۰/۱۲۴	نیروی انسانی متخصص و با ایمان (۱۵)
۲	۰/۰۹۲۴	وجود رهبری و تدابیرشان (۱)
۳	۰/۰۸۳۴	حضور عزتمندانه در منطقه و جهان (۲)
۴	۰/۰۵۵۶	خود اتکایی به داخل کشور (۱۸)
۵	۰/۰۵۱۹	فرماندهی مشترک صف و ستادی نیروهای مسلح (۹)
۶	۰/۰۴۵۹	نیروی ذخیره دوره احتیاط (۱۶)
۷	۰/۰۳۴۸	صنایع و تجهیزات نظامی بومی و روزآمد (۱۳)
۸	۰/۰۲۸۴	دانش نظامی بومی (۱۱)
۹	۰/۰۲۵۴	مکتب اسلامی (اقامه حق و نفی باطل) (۴)
۱۰	۰/۰۸۸۱	اشراف رهبری بر مسائل دفاعی (۳)
۱۱	۰/۰۶۰۷	پیدایش توان موشکی، دریایی، زمینی، هوایی و پدافندی (۱۷)
۱۲	۰/۰۴۰۹	پرورش جسم و آموزش نظامی (۶)
۱۳	۰/۰۳۹۹	اشراف اطلاعاتی و ارتباطاتی (۱۴)
۱۴	۰/۰۳۸۶	پرورش معنوی و ولایت‌مداری (۵)
۱۵	۰/۰۳۸۲	انضباط معنوی و ظاهری (۷)
۱۶	۰/۰۳۰۸	آمادگی رزمی مناسب (قدرت آتش، تحرک، تجهیزات، کادر مجرب و...) (۱۲)
۱۷	۰/۰۲۴۵	توان بسیج مردمی (۱۹)
۱۸	۰/۰۵۹۷	تقسیم وظایف و مأموریت‌ها (۸)
۱۹	۰/۰۳۶	هم‌پوشانی برنامه‌ها و رزمایش‌های نیروهای مسلح (۱۰)

نتیجه‌گیری

براساس آزمون‌های آماری اجرا شده در خصوص رد یا تأیید فرضیه‌های پژوهش هفت مؤلفه نظام فرماندهی مقتدر، پرورش حرفه‌ای و تربیت نظامی، نظام انضباطی مناسب، محبت، تعاون، همکاری و هم‌افزایی نیروهای مسلح، خودکفایی نظامی، منابع انسانی و نیروهای ذخیره، و تجربه دفاع مقدس بر قدرت و اقتدار نظامی جمهوری اسلامی ایران در مدیریت بحران‌های غرب آسیا تأثیر دارد و بهبود این مؤلفه‌ها موجب افزایش اقتدار و قدرت نظامی جمهوری اسلامی ایران می‌شود. تمام فرضیات پژوهش تأیید شدند که به معنی تأثیر هر یک از این مؤلفه‌ها بر متغیر ملاک پژوهش است. در این پژوهش باتوجه به اهمیت مؤلفه‌های مورد بررسی پیش از هر اقدامی نخست اعتبار و مورد پذیرش بودن این زیر معیارها بر اساس داده‌های جمع‌آوری شده در سازمان‌های مورد مطالعه، بررسی شد.

نتایج حاصل از این بررسی ما را با واقعیتی در خصوص مورد تأیید بودن هر ۱۹ زیرمعیار روبرو کرد. با استناد به این نتایج، بررسی تحقق اهداف پژوهش با ۱۹ متغیر تأیید شده ادامه یافت. در ادامه مسیر و به منظور آزمون فرضیه‌های پژوهش، مقادیر آماری هر یک از هفت معیار اصلی (به عنوان معیارهای پدر) از طریق رایانش^۱ داده‌های عوامل زیرمجموعه خود (به عنوان عوامل فرزند) توسط نرم‌افزار SPSS محاسبه و تعیین شد. در این پژوهش باتوجه به نتایج حاصل از اجرای آزمون کولموگراف - اسمیرنوف و نرمال نبودن قانون توزیع داده‌ها و همچنین توصیفی بودن ماهیت فرضیه‌ها، برای آزمون فرضیه‌ها از آزمون فرضیه کای دو تک‌نمونه‌ای استفاده شده است.

در راستای تحقق هدف دوم پژوهش که تعیین اهمیت نسبی و اولویت‌بندی هر یک از عوامل مؤثر بر افزایش قدرت و اقتدار نظامی جمهوری اسلامی ایران، از روش تجزیه و تحلیل سلسله مراتبی استفاده شد. به این منظور پس از طراحی و ایجاد الگوی سلسله‌مراتبی از معیارها و زیرمعیارهای تأیید و آزمون شده، پرسشنامه مقایسات زوجی مرتبط با این روش طراحی و میان فرماندهان ارشد آجا در استان کرمان توزیع شد. روش تحلیل داده‌ها

در این روش نیز به این صورت بود که ابتدا ماتریس‌های مقایسات زوجی برای تمامی پاسخ‌دهندگان تهیه و نرخ سازگاری هر یک از آن‌ها از طریق نرم‌افزار Expert Choice محاسبه شد. در ادامه به منظور ایجاد ماتریس مقایسات زوجی گروهی، ماتریس‌های ناسازگار حذف و براساس ماتریس‌های سازگار ماتریس مقایسات زوجی گروهی تشکیل شد. در ادامه براساس این ماتریس گروهی، اهمیت نسبی هر یک از عوامل در گروه خود و در نهایت وزن و رتبه آن‌ها در مقایسه با دیگر عوامل زیرمجموعه گره‌های دیگر محاسبه و تعیین شد.

مهمترین مؤلفه در اولویت‌بندی اقتدار نظامی جمهوری اسلامی ایران مؤلفه نیروی انسانی متخصص و باایمان است که دارای وزن کلی ۰/۱۲۴ است. و مهمترین معیار نظام فرماندهی مقتدر است که باتوجه به پیشینه پژوهش و واقعیت عینی در مخاطرات کنونی قابل فهم و پیش‌بینی است. در زمینه معیارهای با کمترین امتیاز، توجه به بحث هم‌افزایی نیروهای مسلح دارای کمترین اهمیت بود که باتوجه به راهبرد دفاعی جمهوری اسلامی ایران و لزوم هم‌افزایی نیروهای مسلح در سند چشم‌انداز دفاعی جمهوری اسلامی ایران، نیاز به بررسی علل و دلایل اهمیت پایین آن دارد و بررسی در جامعه آماری دیگر به منظور مقایسه با نتایج این پژوهش ضروری است. نظام انضباطی مناسب نیز باتوجه به دیدگاه فرماندهان ارشد آجا و دید رویکردی به قضیه قابل توجیه و تفسیر است؛ چرا که در مصاحبه با آنها، نظم و انضباط را نه یک ویژگی که یک وظیفه می‌دانند. در این پژوهش بعد از نیروی انسانی متخصص و باایمان، مؤلفه‌های مربوط به نظام فرماندهی مقتدر بیشترین اهمیت را دارد که باتوجه به سابقه پژوهش قابل درک و فهم است. پیشنهادهای کاربردی عبارت است از:

الف) برگزاری دوره‌های آموزشی برای فرماندهان میانی و کارکنان نظامی به منظور توجیه این مؤلفه‌ها؛

ب) تعیین وزن معیارها و اضافه کردن معیارهای جدید، با نظرخواهی از فرماندهان ارشد آجا و استفاده از جنبه‌های مدیریتی الگو؛

ج) بررسی مؤلفه‌های پژوهش در اتاق‌های فکر مراکز راهبردی جمهوری اسلامی ایران

منابع

۱. ازغندی، علیرضا (۱۳۸۲)، ارتش و سیاست، چاپ سوم، تهران: نشر قومس.
۲. اپستین، جاشوا (۱۳۷۰)، استراتژی و طرح‌ریزی نیروها برای اهداف امریکا در خلیج فارس، ترجمه کاوه باسمنجی، تهران: انتشارات روشنگران.
۳. ام کالینز، جان (۱۳۸۴)، **جغرافیای نظامی**، ج اول، ترجمه محمدرضا آهنی و بهرام محسنی، تهران: دانشگاه امام حسین علیه السلام.
۴. ای. آزر، ادوارد؛ چونگ، این مون (۱۳۷۹)، **امنیت ملی در جهان سوم**، ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
۵. بوزان، باری (۱۳۸۹)، **مردم، دولتها و هراس**، ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.
۶. بوژهرانی و دیگران (۱۳۹۲)، **بررسی شاخص‌های قدرت نظامی ایران**، تهران: انتشارات دانشگاه افسری امام علی (ع).
۷. تلیس، اشلی (۱۳۸۳)، **سنجش قدرت ملی در عصر فراصنعتی**، ترجمه مؤسسه ابرار معاصر، تهران: مؤسسه ابرار معاصر.
۸. تهامی، مجتبی (۱۳۸۶)، **فصلنامه مطالعات دفاعی استراتژیک**، شماره ۳۰.
۹. تیموتی، گاردن؛ باری، بوزان؛ یان، بلنی (۱۳۷۷)، **تکنولوژی و سیاست دفاعی**، گردآوری و ترجمه حسن حسینی و جهانگیر کرمی، تهران: دانشگاه امام حسین (ع).
۱۰. جهانگیر، منصور (۱۳۸۴)، **مجموعه قوانین و مقررات نیروهای مسلح**، تهران: نشر دیدار.
۱۱. حجاب، محمدمنیر (۱۳۸۶)، **جنگ روانی**، ترجمه سعید یارمند، تهران: مرکز آموزشی و پژوهشی شهید سپهبد علی صیاد شیرازی.
۱۲. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۷۸)، **پیام به ریاست محترم جمهوری در خصوص سیاستهای کلی برنامه پنجساله سوم** ۱۳۷۸/۰۲/۳۰.
۱۳. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۰)، **بیانات در دیدار با فرماندهان و گروهی از پرسنل ارتش به مناسبت روز ارتش جمهوری اسلامی ایران**، ۱۳۸۰/۰۱/۲۸.
۱۴. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۵)، **بیانات در دانشگاه علوم دریایی امام خمینی (ره)** ۱۳۸۵/۶/۲۹.
قابل دسترس در: <http://farsi.khamenei.ir/search>
۱۵. خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۸۷)، **پیام به مناسبت آغاز سال نو**.

۱۶. دشتی، محمد (۱۳۸۶)، ترجمه نهج البلاغه، تهران: انتشارات زهد.
۱۷. دیوید، هلر (۱۳۶۷)، مدل‌های دموکراسی، ترجمه عباس فجر، تهران: روشنگران.
۱۸. لی نور، جی مارتین (۱۳۸۳)، چهره جدید امنیت در خاورمیانه، ترجمه قدیر نصیری.
۱۹. مکارم شیرازی، ناصر (۱۳۸۳)، تفسیر نمونه، ج ۷، قم: دارالکتب الاسلامیه.